

*Вдъхновен
от истинска
история*

ДУАМАНТЕНОТО ОКО

*Самотна майка. Библиотекарка.
Снайперистка с 309 убити врагове.
Запознайте се с Дейди Смърт.*

КЕЎТ КУУН

ГЛАВА 1

Не бях войник все още. Все още нямаше война. Все още не можех дори да си представя да отнема човешки живот. Бях просто паникьосана двацет и една годишна майка. Когато си майка, паниката може да те обземе за секунда. Нужно е единствено да потърсиш с очи детето и да не го намериш.

– Виж, Мила – започна майка ми, – не се сърди, но...

– Къде е Славик? – Още не бях свалила ръкавиците и обсипаното си със сняг палто, а сърцето ми биеше като лудо. Конструкторът му стоеше на пода на апартамента с наполовина построена сграда, орфаните му книжки също бяха там, но тъмнокосият ми петгодишен здравеняк го нямаше наоколо.

– Баща му мина. Каза, че пропуснал часа в гражданското за развода, и...

– Колко мило, че признава! – просъсках през зъби. За втори път съпругът ми Алексей пропускаше да се яви, за да финализираме развода. И двата пъти бях събирала с месеци нужните петдесет рубли за такса, бях чакала със седмици да получа час в претоварената канцелария, а накрая бях висяла часове наред в студения задушен коридор, оглеждайки се за златокосата глава на съпруга си. И накрая нищо. Гняв задимя в корема ми. Стигаше ми времето, което като всеки съветски гражданин прекарвах по опашки!

Майка ми избърса ръце в престилката си и ме погледна умолително.

– Той се извини, *малишка*¹. Каза, че съжалява. Искаше да вземе Славик, за да го почерпи някъде навън. Откакто се е родил, почти не го е виждал, а му е баща...

Аз ли съм виновна? – ми идваше да отговоря. Не аз държах сина ни Ростислав надалеч от Алексей. Само месец-два, след като му даде името Павличенко, баща му сам реши, че брачният живот и грижата за малкия не са му по вкуса. Но хубавото, благо лице на майка ми излъчваше надежда и аз преглътнах думите.

– Може да има някаква причина да не се явява – каза меко тя.

– Да, има – съгласих се. – Иска да ме разиграва!

– Може да се надява да се съберете.

– Мамо, не започвай пак!

– Мила, той е *лекар*! Ти самата каза, че бил най-добрият хирург в Украйна...

– Да, така е. Но...

– Има обещаваща кариера. Има си апартамент, не е заврян в комуналка. Заплатата му е добра, партиен член. Тези неща не са за изпускане... – поде майка ми отново старата си песен. В началото не одобряваше връзката ми с Алексей. Казваше, че бързаме и че разликата във възрастта ни е голяма. И беше права. Но също така искаше да съм нахранена, стоплена и защитена. – Винаги си казвала, че не е някой пияница и нито веднъж не те е удрял – продължи тя. – Може да не е принцът от мечтите ти, но съпруга на хирург няма да виси на опашката за хляб. Нито децата му. Беше малка и не помниш гладните години, но знай, че няма нещо, което жената да не може да изтърпи, за да са нахранени децата ѝ.

Погледнах овехтелите си ръкавици. Знаех, че думите на майка ми са верни. Но знаех също, че дълбоко в себе си изпитвам страх да оставя малкия си син насаме с баща му.

– Къде отидоха, мамо?

СТРЕЛБИЩЕТО НЕ БЕШЕ кой знае какво – просто преустроено складово помещение с решетки на прозорците, оръжейна стая, една редица дървени щитове с монтирани на тях

¹ Малко момиченце, мъничка (укр. ез.). – б. пр.

ДИАМАНТЕНОТО ОКО

мишени и мъже, застанали на стрелковата линия с пистолети или залегнали с пушки в ръце. Някъде по средата стоеше висок рус мъж с момченце: Алексей Павличенко и Ростислав Алексеевич. Стомахът ми се отпусна.

– Всеки мъж трябва да може да стреля – чух Алексей да казва на сина ни, като приближих. Той показваше на Славик как да държи пушката, твърде голяма за него, и му говореше с онзи експанзивен тон, който помнех толкова добре. Да обяснява нещо на по-малко знаещи от него хора беше любимото му занимание. – Но разбира се, за да си истински добър стрелец, се искат и вродени качества.

– Какви качества, татко? – кокореше се Славик към странния рус мъж, когото почти не познаваше. Мъж, който беше излязъл от живота му, без да погледне назад, когато той бе едва на шест седмици.

– Търпение. Добро око. Стабилна ръка. Усещане за инструмента, който стискаш. Баща ти е толкова добър стрелец, защото има ръка на хирург – каза Алексей с усмивка, а малкият се ококори още повече. – Сега опитай ти.

– Славик! – извиках и закрачих към тях, като внимавах да се придържам в безопасната зона. – Остави тази пушка! Твърде малък си за нея!

Славик трепна виновно, но Алексей не изглеждаше изненадан нито от появата ми, нито от буеносния ми поглед.

– Здрасти – каза дружелюбно и отменна един рус кичур от високото си чело. Снагата му се извисяваше една глава над мен: строен, слаб, на трийсет и шест години, с бели зъби и непринудена усмивка. – Изглеждаш прекрасно, *крошка*.

Не си направих труд да го помоля да не използва това тъпо обръщение. Той знаеше прекрасно колко ме вбесява. За около седмица след брака ни ми беше хубаво да ме нарича своята „трошичка“ – „*Защото си толкова малка, Мила!*“ – но бързо осъзнах, че трохата е нещо, което се изхвърля в кофата за смет. Боклук.

– Не биваше да вземаш детето в мое отсъствие – казах с възможно най-равен глас. Макар да виждах сина си пред себе си и в безопасност, сърцето ми продължаваше да бие паникьосано. Не че се боях, че Алексей може да ми го открадне, но все

пак не беше немислимо. Помня как, когато Славик беше бебе, една колежка във фабриката, стругарка като мен, изпадна в нервна криза, когато бившият ѝ грабна дъщеря им от училище и я отведе в Ленинград без предупреждение. Милата така и не успя да си я върне. Мъжът ѝ имаше дебели връзки в партията. Ставаха такива неща.

– Спокойно, Мила – усмихна се още по-широко Алексей и страхът в стомаха ми се превърна в гняв. Знаеше, че ме е уплашил, и това му доставяше удоволствие. – Кой ще научи едно момче да стреля, ако не баща му?

– Аз мога да стрелям и ще го...

– Както и да е – прекъсна ме той и ме погледна развеселено. – Така или иначе, ето те при нас. За да ни развалиш забавлението!

Видях го как намигна над главата ми на свой приятел зад мен. *Жени!* – казваше намигването. – *Винаги развалят кефа на мъжа, нали?* Докато свалях ръкавиците си и събличах тежкото си зимно палто, забелязах, че съм единствената жена на огневия рубеж. Другите стояха по-назад и аплодираха, когато нечий брат, съпруг или приятел улучеше мишената. От Ленин насам съветските мъже разтягаха локуми за това как жените стоят рамо до рамо с мъжете във всяка сфера на обществото, но наблюденията ми бяха, че опре ли до гледане на деца, миене на чинии или раздаване на аплодисменти, женските ръце извършват по-голямата част от работата. Не че се противопоставях особено. Такъв беше естественият ред на нещата. Винаги е бил.

– *Мамочка?* – погледна ме Славик с тревога.

– Остави това оръжие, моля те – му казах тихо и го погалих по косата, за да разбере, че не съм ядосана на него. – Малък си за толкова голяма пушка.

– Да бе, малък – каза Алексей подигравателно и взе оръжието. – Дундуркай го като бебе и никога няма да го направиш мъж. Виж ме как зареждам, Славик.

Ръцете на Алексей се движеха пъргаво и сръчно, докато зареждаха пушката „ТОЗ-8“. Те бяха първото, което ми направи впечатление, когато го видях на онази танцова забава: ръце на хирург, с дълги пръсти и умели, точни, прецизирани

ДИАМАНТЕНОТО ОКО

движения. *Ти какво, не можеш да кажеш „не“, когато ти се усмихне някой рус левент ли?* – ми се сопна майка ми, когато научи, че съм бременна от него. Но причината да се озова в прегръдките му не беше високият му ръст, нито чарът му, нито дори ръцете му. Това, което ме плени, беше вещината, съсредоточеността, устремеността му. Беше толкова различен от момчетата на моята възраст с празните им дрънканици и палачовщини. Алексей Павличенко не беше момче. Беше мъж над трийсет, който знаеше какво иска. Поставяше си цел и работеше за нея, докато я постигне. Усетих това у него още първата вечер, колкото и млада и вятърничава да бях в ефирната си лилава рокля. Едва петнайсетгодишна.

След девет месеца вече майка.

Изпратих Славик да закачи палтото ми на закачалката в дъното на коридора и се обърнах към Алексей.

– Не дойде в гражданското – казах, мъчейки се да запазя равен глас. Ако се бях разпискала, само щях да го развеселя. – Чаках те почти три часа.

Той сви рамене.

– Изхвърча ми от ума. Зает човек съм, *крошка*.

– Знаеш, че изискването е и двамата да бъдем там, за да регистрират развода. Ти така или иначе не искаш този брак да продължи, Алексей. Защо не се явяваш?

– Е, стига де, ще ти се реванширам – каза той нехайно.

Един от приятелите му, забелязал физиономията ми, се изкиска.

– Тя не иска да ѝ се реваншираш!

Зад гърба ми се разнесе смях и някой измърмори:

– Аз бих я оставил да ми се реваншира!

Алексей се ухили над главата ми към него.

– Ще взема друг час в гражданското за развода – казах с възможно най-хладен тон. – Просто бъди там и всичко ще приключи за няколко минути.

Не ми харесваше, че обърках живота си така – майка на петнайсет, разделена с мъжа си само след няколко месеца брак и евентуално разведена на двайсет и една. Но все пак по-добре разведена, отколкото нито омъжена, нито неомъжена, каквото беше положението в последните шест години.

– Е, не се муси де. Знаеш, че обичам да се шегувам. – Алексей ме сръга уж игриво в ребрата, но беше силно и ме заболя дори през вълнената блуза. – Изглеждаш много добре. Знаеш ли, сияеш! Може би неслучайно настояваш за развод? Имаш ли си някого?

В тона му, макар и закачлив, се промъкна резлива нотка. Не искаше да е с мен, но същевременно не му харесваше, че някой друг може да ме иска. А още по-малко да ме има.

– Нямам – казах. И да имах, нямаше да кажа на Алексей, но беше факт, че нямам никого. От толкова лекции в университета, учене за изпити, плюс комсомолските събрания и грижите за детето, едва успях да откъсна по пет часа сън на ден. Откъде да намеря време за нов мъж в живота си?

Алексей подхвърли пушката в другата си ръка, като продължаваше да ме гледа изпитателно.

– В трети курс ли си сега?

– Във втори. – Бях спечелила мястото си в историческия факултет на Киевския университет с много труд. Една година бях учила задочно нощем след дневните си смени като стругарка във военния завод. Тогава карах само с четири часа сън, но си струваше усилието. Заради Славик, заради неговото и моето бъдеще. – Алексей, ако взема час в гражданското...

– Алексей! – провикна се един от мъжете на стрелковата линия. – Това ли е женичката? – попита, оглеждайки ме от главата до петите.

Съпругът ми веднага ме хвана под ръка.

– Кажи ѝ, Серьожа! Кажи ѝ какъв добър стрелец съм! Тя вече не се впечатлява от мен. Като всяка съпруга, а? – Алексей видя изражението ми и потърка нос в ухото ми. – Шегувам се бе, *крошка*, не се ежи така.

– Върхът е твоят мъж, гледай го какво прави с ТОЗ-8!

– Малокалибрена еднозарядна винтовка – взе да обяснява Алексей, докато измъквах ръката си изпод лакътя му. – Викат ѝ мелкашка².

– Знам как ѝ викат – казах. Не бях експерт, но бях идвала на стрелбището със заводския кръжок по стрелба и знаех

² Мъниче, дребосъче (руски ез.). – б. пр.

ДИАМАНТЕНОТО ОКО

това-онова за огнестрелните оръжия. – ТОЗ-8, добра на 120 – 180 метра дистанция...

– ТОЗ-8, скорост на изстрел 320 метра в секунда, добра на 120 – 180 метра дистанция – заобяснява Алексей, явно без да слуша. – С надлъжно плъзгащ се затвор...

– Знам. Стреляла съм с такава.

Той вдигна пушката, прицели се внимателно и прозвуча изстрел.

– Видя ли? Почти в десетката.

Стиснах зъби до болка. Исках да му обърна гръб, да грабна сина си и да се изнеса навън, но Славик се мотаеше до закачалките и слушаше двама мъже да бистрят гръмогласно политиката. А и не исках да си тръгвам без някаква гаранция. Гаранция, че на следващата дата, която уредя за регистриране на развода, Алексей ще се *яви*.

– Преди стрелбището не те привличаше. Как така се запали по стрелбата? – казах с нотка на неохотно възхищение от майсторството му. – Хирург си, знаеш какво става с органите и тъканите, когато ги поразят куршум. Разказвал си ми как си кърпил такива рани.

– Скоро ще има война, не знаеш ли? – Той презареди мелкашката. – Когато дойде този ден, всеки ще трябва да грабне пушка.

– Не и ти. – Откакто се помнех, баща ми все клатеше глава и казваше: *Мирише на война*, но нищо такова не се случваше. – Ако избухне война, ти няма да си войник на фронта.

– Мислиш, че не съм го ден? – намръщи се съпругът ми.

– Не, просто хирург като теб е твърде ценен, за да бъде жертван на предна линия – изломотих бързо, осъзнала грешката си. Дълго време не бях живяла с Алексей и бях забравила как да четкам гордостта му. – Ти ще си началник на полева болница! Няма сляпо да натискаш спусъка по команда.

Намръщеното му лице се разведри и той отново вдигна пушката.

– Мъжът вижда шансове във войната, Мила. Шансове, които не му се падат в обикновения живот. Искам да съм готов.